

Katar Üniversitesi Kütüphanesi Personel Değişimi Programı İzlenimleri

Impressions on University of Qatar Staff Exchange Program

Ahmet Faruk Bilgen*

Öz

İbn Haldun Üniversitesi ve Katar Üniversitesi arasında var olan işbirliği anlaşması çerçevesinde Katar Üniversitesi Kütüphanesine bir program doğrultusunda çalışma ziyareti yapılmıştır. Söz konusu çalışma ziyaretine İbn Haldun Üniversitesini temsilen kütüphaneci bir personel katılmıştır. 31 Mart – 7 Nisan 2018 tarihleri arasında gerçekleşen program süresince edinilen izlenimler ve tartışılan konular paylaşılarak üniversitemiz ve dolayısıyla ülkemiz için bir farkındalık oluşması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: *İbn Haldun Üniversitesi Kütüphanesi; Katar Üniversitesi Kütüphanesi; Katar Milli Kütüphanesi; Türkiye; Katar; kütüphanecilik; kütüphane hizmetleri.*

Abstract

A personnel exchange program has been carried out between Ibn Haldun University and Qatar University by means of cooperation protocol. The program was attended on behalf of Ibn Haldun University. It is aimed to create awareness for our university and therefore our country by sharing the impressions and the issues discussed during the program realized between 31 March - 7 April 2018.

Keywords: *Ibn Haldun University Library; Qatar University Library; Qatar National Library; Turkey; Qatar; librarianship; library services.*

Giriş

Arap Yarımadası'nın doğusunda bulunan Katar, bir Basra Körfezi ülkesidir. Tek kara sınır komşusu Suudi Arabistan olup, kalan kısmı Basra Körfezi ile çevrilidir. Kuzeybatısında Bahreyn, batı ve güneyinde Suudi Arabistan, doğusunda Birleşik Arap Emirlikleri ve kuzeyinde İran bulunur (The World Factbook Central Intelligence Agency, 2018). İki milyondan fazla nüfusu bulunan Katar, artan petrol fiyatları ve sahip olduğu doğalgaz rezervleri sayesinde kişi başına düşen gelire göre her ne kadar Orta Doğu olarak isimlendirilse de bölgenin coğrafi adı olan ve kullanılmasını daha çok tercih ettiğimiz Ön Asya'nın en zengin ülkelerinden biridir. Katar, Ön Asya'daki çoğu körfez ülkelerinde olduğu gibi ekonomik olarak hızla gelişmektedir. Devletin resmi dili Arapça'dır; ancak çeşitli ülkelerden yoğun göç almasından dolayı İngilizce gayri resmi olarak ikinci dil haline gelmiştir.

Katar'da yakın geçmişte eğitime büyük önem verilmeye başlanmıştır. Başkent Doha'da "Eğitim Kasabası" adı verilen ve içinde birçok özel üniversitenin bulunduğu bir yapı inşa edilmiştir. Bu girişimle ülkenin Ön Asya'nın en büyük eğitim üssü olması amaçlanmış ve tüm bölgeden öğrencilerin bu merkeze toplanması hedeflenmiştir. Aynı zamanda bu bölgede Ön

* Kütüphaneci, İbn Haldun Üniversitesi Kütüphane ve Bilgi Merkezi. e-posta: ahmet.bilgen@ihu.edu.tr
Librarian, Ibn Haldun University Library, Turkey.

Asya ve Körfez ülkelerinin en büyük kütüphanelerinden biri olan Katar Milli Kütüphanesi inşa edilmiştir. Devlet üniversitesi olan ve 1973 yılında kurulan Katar Üniversitesi ülkenin en büyük üniversitesidir (BBC News, 2018).

Katar'ın ilk ulusal yüksekokulu 1973'te, Katar Emiri'nin kararıyla ülkenin genişlemesine eğitimi önceliğe alma vizyonuyla kurulmuştur. Ülkenin hızlı gelişimi, yüksekokulun genişlemesine duyulan ihtiyacın artması ve nüfusun gereksinimleri doğrultusunda ek uzmanlık alanları açılmıştır. Bu nedenle, 1977'de Katar Üniversitesi dört yeni yüksekokul ile kurulmuştur. Günümüzde üniversitenin 9 fakültesi bulunmaktadır ve 20.000'den fazla öğrencisi vardır (Qatar University, 2018).

Personel Değişim Programı Süreci

29 Haziran 2017 tarihinde İbn Haldun Üniversitesi ve Katar Üniversitesi arasında işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Anlaşma, İbn Haldun Üniversitesi ile Katar Üniversitesi arasında öğrenci ve personel değişimi, ilmi araştırmalarda işbirliği yapılmasını, Türkçe ve Arapça dillerinin karşılıklı olarak daha iyi öğrenilmesini kapsamaktadır (İbn Haldun Üniversitesi, 2017). Bu anlaşma çerçevesinde Kütüphane ve Bilgi Merkezi Daire Başkanlığı tarafından Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığına, Katar Üniversitesi Kütüphanesine bir hafta süreyle bir personelini gönderme talebi iletilmiştir. İbn Haldun Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı, Katar Üniversitesinin ilgili birimi ile irtibata geçerek söz konusu anlaşma çerçevesinde süreci başlatmıştır.

Personel değişimi için EK-1'de detayı yer alan bir haftalık program hazırlanmış ve bu program Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı aracılığı ile Katar Üniversitesi Kütüphanesine iletilmiştir. Bu program ile iki üniversitenin kütüphaneleri arasında bilgi alışverişi yapılması ve tecrübe paylaşımı amaçlanmış ve program 31 Mart -7 Nisan 2018 tarihleri arasında İbn Haldun Üniversitesi Kütüphane ve Bilgi Merkezinden bir kütüphanecinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Personel Değişim programı için ulaşım masrafları İbn Haldun Üniversitesi tarafından, konaklama masrafları ise Katar Üniversitesi tarafından karşılanmıştır.

Gün Gün Program Etkinliği

Personel Değişim programı kapsamında gerçekleştirilen etkinliğin günlüğü aşağıda özetlenmiştir.

1 Nisan Pazar

Arap ülkelerinde Cuma ve Cumartesi günleri resmi tatil olduğu için Pazar günü programa başlanmış ve ilk gün Katar Üniversitesi Kütüphane Direktörü Samia Hassan Al-Shiba ile tanışma toplantısı yapılmıştır. Toplantıda öncelikle İbn Haldun Üniversitesi ile Kütüphane ve Bilgi Merkezi hizmetleri hakkında bir sunum yapılarak etkinlikten beklentiler ifade edilmiştir. Katar Üniversitesi Kütüphane Direktörü Samia Hassan Al-Shiba, Katar Üniversitesi kütüphane hizmetleri konusunda genel bir sunum yapmıştır. Ayrıca bu toplantıda daha önceden iletilmiş olduğumuz Çalışma Planı gözden geçirilerek programın işleyişi hakkında bilgi verilmiştir. Toplantının ardından kütüphane binası ve üniversite kampüsü turu gerçekleştirilmiştir.

Katar Üniversitesi Kütüphanesi 5 kattan oluşmaktadır. En alt katta kütüphane depoları ve otopark bulunmaktadır. Giriş katında kafeteryalar, seminer salonları, Katar özel arşivi salonu, sanal gerçeklik salonu, bireysel ve grup çalışma salonları, bilgisayar odaları vb. mekânlar bulunmaktadır. Kütüphane gezisi sırasında göze çarpan ilk unsur, kütüphanede erkek kısmı ve kadın kısımlarının birbirinden ayrı olmasıdır. Kütüphanenin birinci katı kadınlara, ikinci katı ise erkeklere ayrılmıştır. Kütüphanenin üçüncü katı ise personele ayrılmıştır. Kütüphane yönetimi ve personel odaları burada bulunmaktadır.

Bu noktada, dermenin nasıl oluşturulduğu akla gelmektedir. Erkek ve kadın kısımlarının ayrı olmasından dolayı kitaplar çift nüsha temin edilerek farklı katlarda aynı içerikte iki ayrı derme oluşturma politikasına gidilmiştir. Kütüphanede bu şekilde toplamda 250 bine yakın bir koleksiyon mevcuttur. Personel istihdamı da kadın ve erkek bölümleri politikasına uygun olarak seçilmiştir. Katar Üniversitesi Kütüphanesinde farklı ülkelerden yaklaşık 40 adet personel çalışmaktadır. Ön Asya ağırlıkta olmakla beraber Avrupa kökenli çalışanlar da kütüphanede bulunmaktadır.

Tanıtım turunun ardından kütüphanenin teknik servis birimi sorumlusu Asma Saleh Al-Buanien tarafından kütüphanenin satın alma süreçleri hakkında bilgi verilmiş sonrasında paket/posta açma birimi gezilip, çalışanlar ile tanışma gerçekleştirilmiştir.

2 Nisan Pazartesi

Uzman referans kütüphanecisi Abdel Hâkim Bishawi tarafından bilgi okuryazarlığı ve referans yönetim sistemi EndNote hakkında bilgi verilmiştir. Bu çerçevede, İbn Haldun Üniversitesi Kütüphanesinde tanıtımı ve eğitimi yapılan Mendeley Referans Yönetim Sistemi ile EndNote Referans Yönetim Sistemi hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

Elektronik Kaynaklar Sorumlusu Dayang Zarina Ismail ile veri tabanı seçimi, abonelik süreçleri ve yönetimi hakkında bilgi paylaşımı gerçekleştirilmiştir. Katar Üniversitesinin sahip olduğu 100'den fazla veri tabanının hizmete sunum şekli detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bununla beraber veri tabanları içindeki e-kitapların yönetimi ile ilgili süreçlerin nasıl kolaylaştırılabileceği konusunda fikir alışverişinde bulunulmuştur.

Aynı gün Otizm günü vesilesiyle Otizm etkinliğine katılım sağlanmıştır. Etkinlikten sonra Sanal Gerçeklik (Virtual Reality) Laboratuvarı ziyaret edilmiş ve burada üç boyutlu gözlükler kullanılarak yapılan etkinlikler hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

3 Nisan Salı

Kütüphanenin kataloglama birimi sorumlusu Ghada Nuwayhid tarafından kütüphanenin sahip olduğu materyaller ve bu materyallerin kataloglama süreci hakkında detaylı bilgilendirme yapılmıştır. Bu bilgilendirme ağırlıklı olarak kütüphane otomasyon programı Millenium üzerinden yapılmıştır. Kataloglama süreci, Multimedya, Nadir Eserler, Süreli Yayınlar gibi koleksiyon türlerine göre ayrı ayrı incelenmiştir. Multimedya koleksiyonunda; mikrofiş, mikrofilm, disket, CD, DVD ve playstation oyunları gibi materyallerin olduğu gözlenmiş ve bunlar hakkında bilgi edinilmiştir. Görüşmenin devamında katalog kütüphanecisi Mohamed Ezzat tarafından Classification Web kullanımı hakkında sunum yapılmıştır.

Sağlama Birimi Sorumlusu Alaa El-Talmas tarafından satın alınan kitapların temel girişlerinin yapılış şekli hakkında bilgi verilmiştir. Bu birimde satın alınan kitapların muayenesi ve fatura kontrolleri yapılmaktadır. Bu sürecin ardından materyallerin temel girişleri, barkod, mühürleme ve RFID işlemleri yapılmaktadır. Ayrıca bu kısımda cildi iyi olmayan veya yıpranmaya müsait olan kitaplara kaplanma işlemleri yapılmaktadır.

4 Nisan Çarşamba

Kütüphanenin Bilgi Teknolojileri ve Sistemleri Sorumlusu Mohammad Jabil Al-Jaberi tarafından bilgi teknolojileri servisinin hizmetleri hakkında sunum yapılmıştır. Bu sunumda ilk olarak kütüphane programı Millenium tanıtılmıştır. Sonrasında web sitesi yönetim aracı Joomla'dan bahsedilmiştir. Joomla kütüphane programı ile bağlantılı bir şekilde çalışmaktadır. Web sitesindeki değişiklik ve güncellemeler Joomla aracılığı ile yapılmaktadır. E-Kaynaklara kampüs dışı erişim için WAM (Web Access Menagement) adlı proxy sistemi kullanılmaktadır.

Kütüphane programının içinde Electronic Library System adında bir modül ile bu sistemler Proxy içine dâhil edilebilmektedir.

Kütüphanenin web sitesinde e-ödeme seçeneği bulunmaktadır. Bu uygulama ile kitap geciktirme bedeli öğrenci kimlik kartları ile web üzerinden tahsil edilebilmektedir. Web sitesine eklenmiş olan SpringShare aracılığıyla Libchat (çevrimiçi referans hizmeti) üzerinden kullanıcılara referans hizmeti verilmekte ve kütüphane kullanıcılarından gelen sorular cevaplandırılmaktadır.

Kütüphaneciler oda rezervasyon sistemlerinin yeteri kadar kullanışlı olmadığını belirtmiştir. Bunun üzerine İbn Haldun Üniversitesi Kütüphane ve Bilgi Merkezinde kullanılmakta olan Booked Scheduler adlı rezervasyon sistemi tavsiye edilmiştir. İnceleme sonuçlarında bu sistemin kurulumu ve kullanımını konusunda kurumumuzdan destek istenmiştir.

Diğer kütüphane hizmetlerine bakıldığında ise ülkemizden farklı bir sistem kullanmadıkları görülmüştür. Üniversite, Türkiye’de birçok üniversitenin de aktif olarak kullandığı sistemleri kullanmaktadır. Kurumsal Akademik Arşiv için QSpace adını verdikleri DSpace adlı yazılımı, dergi yönetim ve yayımlama sistemi için Açık Dergi Sistemi (OJS) ve konferans ve sempozyum gibi etkinlikler için Açık Konferans Sistemi (OCS) kullanmaktadırlar.

Günün son etkinliğinde Katar Üniversitesinde kurulmuş olan Anadolu Kulübü üye öğrencileriyle Türkçe sohbet etkinliği gerçekleştirilmiştir. Üye öğrenciler Türkiye’de hiç bulunmamış olmalarına rağmen yalnızca Türk dizilerini izleyerek öğrendikleri Türkçe ile konuşmayı iletmişlerdir. Öğrencilerin konuşmalarının akıcı olması dikkat çekmiş olup, Türkiye’ye ve Türklere ciddi bir sevgi besledikleri görülmüştür. Ayrıca Türkiye’ye gelip üniversite okumak ve Türkçelerini geliştirmek istemektedirler.

5 Nisan Perşembe

Programın son gününde Katar Milli Kütüphanesi (QNL) ziyaret edilmiştir. Kütüphanenin Halkla İlişkiler Koordinatörü Sevinç Reyhanlı’nın eşliğinde kütüphane turu yapılmıştır. Katar Milli Kütüphanesi ülkenin tarihi geçmişini arşivlemekte ve bu geçmişi araştırmacılara sunarak Katar’ın milli mirasının bir temsilcisi olarak hareket etmektedir. Hem araştırma kütüphanesi hem de halk kütüphanesi rolünü üstlenen Katar Milli Kütüphanesi Körfez bölgesinin de tarihini ve kültürünü yansıtmaktadır. 45.000 metrekarelik bir alana kurulan kütüphanede 686 metrekarelik çocuk bölümü, toplamda 1.2 milyona yakın basılı eser ve 500 binden fazla elektronik kitap, süreli yayın ve gazete bulunmaktadır. Milli kütüphane sadece bir kütüphane olarak değil, aynı zamanda sosyal bir kompleks olarak da kullanılmaktadır. Konser vb. etkinliklerin de yapıldığı kütüphanede, müzik odası, fotoğraf odası, üç boyutlu yazıcı odası gibi yaratıcı alanlar (makerspace) ve bunların yanında bireysel ve grup odaları da mevcuttur. Ayrıca çok çeşitli bilgisayar sistemleri, tabletler, interaktif ekranlar ve görsel-işitsel ekipman sağlanmaktadır. Böylece bu cihazlar farklı kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun deneyimleri iyileştirmek için binanın çeşitli alanlarında etkin bir şekilde dağıtılmaktadır. Bu kütüphanede kitapları raflarına kadar götüren raylı bir ödünç/iade sistemi bulunmaktadır. Raflarına yerleşecek olan kitaplar raylı sistem sayesinde ait olduğu rafın başına kadar gelip görevlinin işini kolaylaştırmaktadır.

Aynı gün, öğleden sonra Katar Üniversitesi Kütüphanesinde toplantı gerçekleştirilmiş, kütüphane direktörü ve çalışanlarla vedalaşma düzenlenmiştir.

Değerlendirme

Personel Değişim Programı ile Katar Üniversitesi, Katar Üniversitesi Kütüphanesi ve Katar Milli Kütüphanesi imkân ve hizmetleri yerinde incelenmiştir. Program, Katar’daki kültürel gelişmeleri yerinde görmenin yanı sıra Arap ülkelerindeki kütüphanecilerle temasta bulunma fırsatını sunmuştur. Bu bağlamda kütüphanecilerin hangi sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunlarla nasıl başa çıktıklarını, neler ürettiklerini yerinde görerek önemli bir deneyim

edinilmiştir. EK-1’de detayı verilen haftalık program yurtdışında personel değişimi ve benzeri programlara katılacak kütüphanecilerin istifadesine sunulmaktadır.

Kaynakça

BBC News. (2018, 3 Aralık). *Qatar country profile*, Erişim adresi: www.bbc.com/news/world-middle-east-14702226

İbn Haldun Üniversitesi (2017). *Katar Üniversitesi ile İşbirliği*. Erişim adresi: <http://www.ihu.edu.tr/katar-universitesi-ile-isbirligi/>

Qatar University (2018). *About*. Erişim adresi: <http://www.qu.edu.qa/about>

The World Factbook Central Intelligence Agency (2018). *Qatar*. Erişim adresi: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/qa.html>

Ek

Proposed Staff Mobility Program

Name: Ahmet Faruk BILGEN

Dates: 31 March – 07 April 2018

Location: Qatar University Library

Title of the training subject:

Library experience: Accession, Reference, Catalogue, Library IT Services; Rare Books Process & Other Library Services

Aim of the mobility programme:

This mobility aims to provide a professional and technical conscious for the visiting staff on the library experience and services of the Qatar University. The programme will cover also local library services on the Qatar University faculties.

Content of the training programme (day by day):

Day 1: Reception, welcome and introduction to library services

1. Meeting with the QUL Director and managing team;
2. Definition and framework of the staff mobility program;
3. General introduction and tour though the General Library and Documentation Services;
4. Working with accession team;

Day 2: Work with Reference Department manager

1. Overview and presentation of Reference Services;
2. Procedure of the Reference Services and tools.
3. Reference Services Policies, workflows and communication plan;
4. Reference Services overview (feedback, statistics etc.).

Day 3: Work with Catalogue Department manager

1. Presentation of the Catalogue services and resources (library catalogue, national catalogue, union catalogue);
2. Overview of national and international Standards, Protocols, Guidelines;
3. Rare book process and technical issues;
4. Serials process;

Day 4: Work with Library IT Department manager

1. Using Discovery Services in QUL;
2. Database selection, subscription, announcement to patrons, and training;
3. Web site management;
4. Institutional Repository process;
5. Other eResources in the QUL;

Day 5: Visit to the Other Libraries

1. Qatar National Library
2. University Campus
3. Final meeting with the QUL Director.